

TEKE

A világ tetején

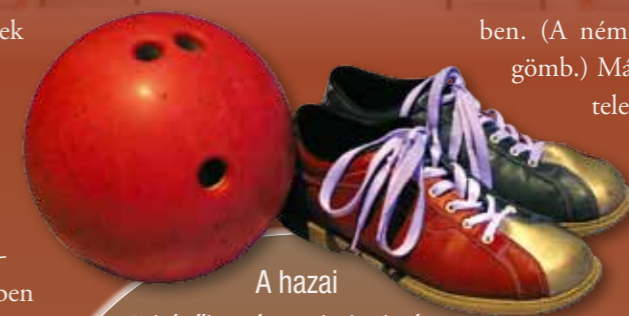
Az ország helyzete olyan, amilyen, sokaknál megy a panaszkodás, de ami reményt ad, hogy vannak olyan sportágak, amelyekben világelső vagyunk. A legszebb az egészben, hogy a sportolók amatőrök, szabadságot vesznek ki, ha a világbajnokságra mennek, nincs egy főállású profi sem közöttük, a tv-ben sem mennek az élő közvetítések, az éves költségvetésüket nem milliárdokban mérik. Ez a sport a teke.

FOTÓK: MAGYAR TEKE SZAKÁGI SZÖVETSÉG

A világbajnoki győzelmek 1962-ben kezdődtek, azóta 33! aranyérmel gyűjtötték be sportolóink a világversenyeken. Sokan nem is sejtik, hogy a teke talán az egyik legrégebbi a sportok között, az első leletek hétezer évesek, amiket egy egyiptomi piramis belsejében találtak meg! Korban jóval utána következnek a pogány germánok, akiknél népi játékként szerepelt a teke korai formája. Az első írásos emlékek a középkorból származnak. Hugo von Trimberg (1260–1309), a thauerstadti iskola igazgatója leírta a Der Rennen (Verseny) című művében, hogy a kugli az átlagember kedvenc sportja. Akkoriban természetesen nem voltak pontosan lefektetett szabályai, kézzel is, lábbal is irányították a golyót. A játékot a szabadban játszották, az emberek kedvenc elfoglaltsága volt a népi vigasságokban, vásárokon. A bábukat négyszögletes és kör formában is elhelyezték, attól függően, hogy dobták vagy gurították a golyót. Az 1400-as években a vendéglátóipar is felfedezte magának a tekét, a kocsmárosok arra jöttek rá, hogy a tekepálya létesítése új vendégkört hoz, ami tovább növeli a bevételeket.

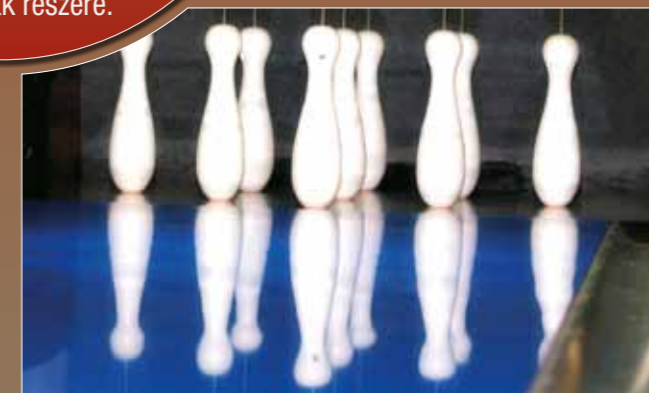
Német területen kezdett igazán terjedni a játék, ezért nem véletlen a kugli elnevezés használata a magyar nyelv-

A hazai tekézők számos bajnokságon mérhetik össze tudásukat – Diákolimpia, Országos Serdülő Seregszemle, utánpótlás páros bajnokság, országos egyéni, páros és csapatbajnokság. Hogy mindenki megtalálja a maga ellenfelét, a csapatbajnokság tagozódik felnőtt, ifjúsági, serdülő korosztályra, ezen felül külön megmérettetés létezik a nők és a férfiak részére.

ben. (A német Kugel szó jelentése golyó, gömb.) Már a kezdeti időkben is gyakran telepítettek a pálya fölé árnyékoló növényzetet (lugas), a bábuk mögé pedig golyófogó vermet ástak vagy deszkafalat állítottak. A pálya anyagaként megjelent a döngölt föld, az agyag, homokkal és zúzott kővel is próbálták simábbá tenni a golyó útját. Az extrémebb borítások között megtalálható volt az állatvérrel kevert agyag is. Ezek után jött a tölgyfapadló pálya, ami a kor legjobb és legrágább megoldása volt.

Az íratlan szabályokkal játszott teke sokszor képezte a vita tárgyát, és a vele járó fogadások, veszekedé-

A Nemzetközi Bábúsportok Szövetség (FIQ) 1952-ben alakult, míg a nála negyed századdal fiatalabb Nemzetközi Bowling Szövetség (IBA) 1925-ben. A bowlingnál lyukak találhatóak a golyóban és tíz bábuval játszák.

seks, hangoskodások „állítólag” több embert is zavartak, ezért időnként próbálták betiltani a játékot. (Az ellehetlenítés legfőbb oka talán az volt, hogy csoportosult a nép, beszélgettek és esetleg szervezkedhettek is.) 1642-ben Lipót császár állami rendelettel szüntette meg a tekézést országában, így Magyarországon is, ám semmilyen hatása nem volt, zavartanul ment tovább a népi játék, aminek a nyerevényei között pénz vagy vörös kendő szerepelt. Mátyás király udvarában is kedvelték, főként azért, mert műveléséhez erő és ügyesség kellett.

A teke szó egyébként a középkorból ered, a várfalról, az ellenségre legurított kőgolyót hívták így. Erdélyben, Beszterce-Naszód megyében ma is létezik a majd kétezer főt számláló Theke település, melyről az első írásos emlék 1318-ból származik.

2013. május 15. és 25. között Zalaegerszegen rendezik meg a teke világbajnokságot.

Mátyus István (1725–1802) is megemlíti írásaiban a csürököt vagy más néven a tekejátékot. A doktor úrról annyit kell tudni, hogy ő foglalkozott Magyarországon elsőként a testneveléssel, és írt több könyvet az egészséges étrendről (diététika), az 1762-ben megjelent első művének címe: *Diaetetica azaz a jó egészség megtartásának módját fundamentomosan eladó könyv.*

Hazai történelme nem ért véget a középkorban, kis szünetet követően az 1800-as évek vége felé vált igazán népszerűvé, ekkor már sporttevékenységként tartották számon. 1934-ben négy budapesti klub hozta létre a Magyar Tekézők Szövetségét (MATESZ), az első csapatbajnokságot 1936-ban rendezték, két év múlva már egyéniben is megmérköztek a játékosok. Magyarországon 1964-ben rendeztek nem hivatalos Európa bajnokságot, 1988-ban pedig világbajnokságot.

Európában ez a sport Németországban a legnépszerűbb, ahol 75 ezer igazolt versenyző található! Szerbiában államilag támogatják a teket, Ausztriában is jó a háttér. A teke hazai népszerűségéről sok mindent elmond, hogy körülbelül háromezer igazolt játékosal rendelkező, 169 egyesület működik Magyarországon! Férfi-női szakág működik, a hölgyek létszáma 300–500 között van, 11 hölgycsapattal. Itthon a motivációt a sikerélmény, a mozgás öröme, a tekézés szenvedélye, a jó társaság és a családdal való együttlét adja. A tekézés jól átmozgatja a testet, 12 éves kortól még nyolcvan fölött is művelhető, akár szabadidős sportként is, de a gurítás jó hatással van az alakra is! A pénz miatt senki sem csinálja, hivatásos sportoló nincs itthon, mindenki a munkája mellett jár el edzeni, versenyezni. Amikor a világbajnokságra vagy más nagyobb viadalokra utaznak a csapatok, akkor a sportolók a munkahelyükön kapott, rendes évi szabadságukat használják fel a versenyzésre... Talán a tiszta sportszenvédély az, ami miatt ennyire eredményes a teke, nem mérgezte meg a pénz, mint például a focit és az élsportok többségét.

A szervezethez elsősorban a legalacsonyabb szint a megyei másodosztály, utána a megye első szintre lehet fellépni. Innen már a megszokott NB III, NB II és az NBI, amely fölött csak a Superliga található. Nemcsak a felnőtteknél, hanem utánpótlás szinten is vannak kiváló eredmények. A tehetségek előtt nincs akadály, minden megtörténhet, jó példa rá Vörös Milán esete. Uraiújfalu NB II-es csapatnál kezdte a tekézést, ahol a szövetségi kapitánynak hamar feltűnt a fiatalember érdeke a sporthoz..., a fiú ma már ifjúsági világbajnok! Amivel a tehetség mellett kiemelkedhet valaki a sportágban azok a következők: a sok gyakorlás, a pályákhoz való gyors alkal-

mazkodás, kiváló koncentrációs és állóképesség. Az edzésnek egy részében a versenyzők a kondíciójukat erősítik, a többiben a különféle gurítási technikákat gyakorolják.

AMI A SPORTHOZ ELENGEDHETETLEN

A teke sportban a szabályok és a pálya a következőképpen néz ki: ha a megfelelő épület áll rendelkezésre, akkor a kész helységben kb. 16 millió forintért építhető, négysávos, nemzetközi versenyek lebonyolítására alkalmas tekepálya. Ilyen beruházásban az utóbbi időben egyre többen gondolkodnak, mert ugyanúgy, mint a középkorban, a tekepálya plusz vendégeket vonz. (Ide tartoznak a céges rendezvények, baráti társaságok is, amelyek a szállodában, vendéglátóhelyen költik el a pénzüket.)

A 28,5 méteres (többsávos, sávonként 1,7 m széles) pálya gurító része 6,5 m hosszú, a műanyagból készült bábu súlya 1,75 és 1,8 kg között lehetséges és kilenc található belőle a pályán. A tömör műanyagból készült, többféle színben készült golyó 16 centi átmérőjű, súlya 2,8 és 2,9 kg között mozog.

A bábukat sarkára állított, négyzet alakú formában állítják fel és kétféle gurítási fajta van. A telizés azt jelenti, hogy a gurítást követően az összes bábút felállítják. A tarolásnál a gurítást követően állva maradt bábukat kell megcélozni, és a játék addig megy, amíg az összes bábu le nem dől, ezek után állítják fel őket újra. Edzésen ezeket a situációkat gyakorolják a legtöbbször. A különféle formációkat, különféle nevekkel illetik, pl. anyós fogsor, iskola, nyuszifül, olimpia, suszterszék, bokor, vasút. Nem véletlenül tartanak kondíció-edzéseket, hiszen a közel háromkilós golyóval a csapatversenyen 120-at kell gurítani.

Egy csapatverseny a következőképpen zajlik: hat versenyzőt jelöl ki a hazai csapat, ehhez jelölnek párokat a vendégek. Minden versenyzőnek négyszer kell harmincat gurítani, így a pálya mindegyik sávja sorra kerül, ha négysávos a viadal helyszíne. A pontozás úgy történik, hogy a legtöbb eldöntött bábu száma, plusz két pont jár a győztes csapatnak. A hat győztes játékos is kap 1 csapatpontot, így egy mérkőzést maximum 8:0 arányban lehet megnyerni.

Egyre népszerűbb a sprint verseny, itt kétszer húsz gurítást kell végrehajtani, amin osztozik a teli és a tarolás. Az izgalomról az gondoskodik, ha egyenlő az állás, ilyenkor hirtelen halálra megy a játék, ami annyit jelent, hogy az első három telt teljesítő nyeri a játékot.

Ha valakinek felkeltette érdeklődését ez a sport, akkor az a legegyszerűbb, ha felkeresi a helyi tekeklubot, egyesületet és kipróbálja!

Benedek Attila

Elérhetőség: Magyar Bowling és Tekesövetség
Teke Szakági Szövetsége
1146 Budapest, Istvánmezei út 1–3.
Tel.: 36/1-460-6805, fax: +36/1-460-6806
weboldal: tekesport.hu
e-mail: teke@tekesport.hu